

комплексності, відповідальності, екологічної етики та естетичного задоволення. Актуальною метою природоохоронної діяльності старших підлітків є виховання та розвиток екологічно компетентного та відповідального громадянина, майбутнього захисника навколишнього середовища, здійсненість якої забезпечується виконанням головних функцій – розвивальної, виховної, навчально-практичної, спонукально-пізнавальної та пошуково-дослідницької[1].

Отже, екологічну компетентність можна трактувати як екологічну обізнаність, розуміння власної поведінки та цілком свідоме ставлення до природи, навколишнього середовища.

Метою екологічного виховання старших підлітків має бути спрямованість на формування екологічної свідомості особистості, виховання екологічно усвідомленої поведінки.

Засади педагогічної організації процесу виховання соціально-екологічної компетентності старших підлітків мають базуватися на принципах безперервності, міждисциплінарності, комплексності, відповідальності, екологічної етики. Сучасна система позанавчальної

діяльності має бути побудована на засадах надання старшим підліткам можливостей формулювати та аргументувати власну точку зору, спираючись на знання фактів, законів, закономірностей, вироблених наукою, власних спостереженнях, досвіді, умінні проектувати і реалізовувати власні громадські проекти.

Список використаних джерел

1. Концепція екологічної освіти України//Директор школи. 2002. №16. С.20 – 29.
2. Лабезна О. М. Формування активної екологічної позиції підлітків : автореф. дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.07 „Теорія і методика виховання» / Лабезна Ольга Миколаївна ; Ін-т пробл. виховання АПН України.. Київ, 2004. 20 с.
3. Лозовська І.М. Концепції становлення та розвитку процесів взаємодії людини й навколишнього середовища // Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2010. № 3. С.28 - 34.
4. Опарин Р. В. Экологическое образование как ведущий принцип современного личностно-ориентированного образования / Р. В. Опарин // Мир науки, культуры, образования. – № 4(16). 2009. С. 204 – 206.
5. Пруцакова О.Л. Сутність та види екологічної компетентності особистості // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Зб. наук, праць. – Київ, 2005. Вип.8.Кн.2.С. 16 - 19.
6. Чердымова Е. И. «Экологическое сознание» и «экологическая культура» в модели экологического образования / Е. И. Чердымова // Известия Самарского научного центра РАН. Т. 12. № 3. 2010. С. 137 – 140.

Герасименко О. В.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

Боровик П. М.,

магістр соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВПЛИВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ПОЛІТИЧНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Політична соціалізація – процес входження людини в світ політики, засвоєння нею досвіду, норм та традицій політичної культури суспільства. В процесі політичної соціалізації особистість отримує знання про політичне життя, виробляє навички суб'єкта політичних відносин; відбувається формування ціннісних орієнтацій та установок у сфері політичної реальності, формується політична свідомість особистості, виховуються та закладаються основи політичної поведінки.

Невід'ємною умовою функціонування громадянського суспільства є активна, цілеспрямована участь в його творенні пересічних громадян, особливо нової генерації, певний рівень розвитку громадянської культури, сформованість соціальної підструктури громадянської спрямованості у свідомості особистості. Участь студентської молоді в політичному житті країни складає один із напрямів інтеграції нового покоління в суспільні відносини. Показником демократизму суспільства є те, наскільки широка та активна ця участь, наскільки різноманітні її форми і як в суспільній свідомості молодих людей відображається політична реальність, якими є для них критерії громадянського суспільства та образ демократичної держави.

Надзвичайна насиченість соціально-політичного життя України останніх років зумовила набуття молоддю важливого життєвого та суспільно-політичного досвіду. Слід зазначити, що процес становлення громадянської й особистісної зрілості молодого покоління відбувається прискорено, але дещо викривлено. Це стосується всіх сторін суспільного життя молоді, в тому числі її політичних і демократичних орієнтацій.

Цікавим є погляд американських дослідників на проблему становлення громадянського суспільства в країнах «третьої хвилі демократії», до якої вони відносять й Україну. Вчені наголошують на негативному впливові наступних чинників:

- залежність від зовнішніх джерел фінансувань;
- викривлене розповсюдження інформації і комунікативних технологій;
- низький рівень соціального капіталу, необхідного для ефективної діяльності демократичних неурядових організацій;
- етнічна та релігійна розрізненість, яка заважає людям на місцевому рівні формувати ефективно діючі асоціації з представниками різних етнічних груп чи конфесій;
- недостатні гарантії конституційних прав, таких, як свобода слова, друку, зібрань та асоціацій [1, с.19].

Варто акцентувати увагу на проблемі створення «соціального капіталу», вирішення якої значною мірою залежить від якості системи вищої освіти. П. Бурдье називає освіту «символічним капіталом» і вважає, що здобуття освіти може бути використано як капітал для досягнення успіху, високого становища у суспільстві. На роль освіти у суспільно-історичному розвитку звертає увагу й Б. Саймон, стверджуючи: «тією мірою, якою людина змінює навколишній світ, весь історичний процес слід розглядати як освітній, а освіту – як спосіб формування людини всередині суспільства» [2, с.7]. Освіта є відображенням того суспільства, яке її створює, і основна функція системи освіти – підготувати нову соціальну генерацію, завданням якої є подальший розвиток суспільства.

Окреслена проблематика знаходиться в центрі уваги і багатьох українських науковців, зокрема, Валентини Москаленко, яка аналізуючи цю проблему, зауважує, що процес соціалізації не може відбуватися стихійно. Відповідний рівень соціалізованості потребує застосування організованих форм педагогічного впливу [3].

Розуміння змісту та особливостей становлення політичної свідомості студентської молоді закономірно ставить завдання осмислення ролі закладів вищої освіти як інституту політичної соціалізації та запропонувати ефективні психолого-педагогічні механізми впливу на цей процес у стінах вищого навчального закладу. І. О. Загашева та С. І. Заір-Бека, наголошують, що система вищої освіти покликана формувати специфічні компетенції у своїх вихованців:

- концептуальну (наукову) компетентність (розуміння теоретичних основ професії);
- інструментальну компетентність (володіння базовими професійними навичками);
- інтегративну компетентність (здатність поєднувати теорію і практику);
- контекстуальну компетентність (розуміння соціального, економічного і культурного середовища, в якому існує практика);
- адаптивну компетентність (вміння передбачувати зміни, важливі для професії і бути готовими до них);
- компетентність в міжособистісній комунікації (вміння ефективно користуватися письмовими й усними засобами комунікації) [4].

Цілком очевидно, що одним із пріоритетних завдань, яке повинно вирішуватись в процесі навчання в закладах вищої освіти, є формування творчого, критичного мислення у здобувачів вищої освіти, здатності аналізувати поточне суспільно-політичне життя країни та брати в ньому активну участь на основі набутих під час навчання знань про суспільно-політичне життя, вмінь та навичок суспільно-політичної діяльності.

Отже, осмислення змісту, особливостей та проблем становлення політичної свідомості студентської молоді закономірно ставить перед науковою спільнотою завдання осмислення ролі закладу вищої освіти як одного із важливих інститутів політичної соціалізації та вимагає розробки ефективних психолого-педагогічних шляхів впливу на цей процес у стінах вищого навчального закладу.

Тому, як рекомендацією для вирішення даного завдання може стати розроблення соціально-психологічних механізмів, які б створювали ефективні умови для формування зрілої соціально-політичної позиції громадянина та забезпечували ефективний вплив на особистість студента на всіх рівнях процесу політичної соціалізації: когнітивному, емоційному та поведінковому. Найбільшою мірою поставленій меті відповідає впровадження соціально-психологічного тренінгу, який забезпечить всебічний розвиток особистості.

Список використаних джерел

1. Баталов Э. Я. Политическая культура современного американского общества / Э. Я. Баталов. – М., 1990. – 252 с.
2. Багдасарьян Н. Г. Высшая техническая школа в пространстве культуры / Н. Г. Багдасарьян. – М., 1996. – 153 с.
3. Москаленко В. Проблема виховання в контексті соціалізації особистості // Соціальна психологія. – 2005. – № 3 (11). – С. 20 - 32.
4. Орбан Л. Е. Життєва перспектива особистості: акмеологічний аспект аналізу // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Вид-во «Плай» Прикарпатського університету, 1996. – Ч.1. – 148 с.

Герасименко О. В.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи

Кулик О. В.,

магістр соціальної роботи

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

МОЛОДІЖНА СУБКУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Субкультура – це поняття, яке характеризує культуру групи або класу. Суспільство складається з величезної кількості різноманітних субкультур, які перебувають у різній залежності між собою [1]. Субкультура – це система норм і цінностей, яка відрізняє групу від більшості суспільства, вона зазвичай визначає тип і спосіб мислення, усвідомлення та поведінку певної соціальної групи. За допомогою субкультури відбувається ідентифікація членів певної спільноти.

У літературі зустрічаються різні визначення субкультури як: сукупності деяких негативно інтерпретованих норм, цінностей традиційної культури, які функціонують в якості культури злочинної спільноти (так звана делінквентна субкультура); в чомусь обмежена культурою соціальна спільність, зумовлена бідністю її соціальних зв'язків, неповнотою чи ускладненням доступу її до культурного надбання [2] (дане визначення можливе для позначення спрощених форм культури, а тому не розкриває повністю його змісту); система норм і цінностей соціальної спільноти [1]; групи людей, котрі навмисно обирають стиль і цінності, яким надає перевагу меншість; система цінностей, установок, моделей поведінки, життєвого стилю якої-небудь соціальної групи, що представляє собою самостійне цілісне утворення в межах домінуючої культури [3; 4; 5].